

“Nisam želela da se prepustim apatiji života u inflatornoj Srbiji. Osećala sam da moram početi nešto da pravim, iako sam sa mužem i dvoje dece delila 19 kvadrata životnog prostora. Na povremene porudžbine za torte i kolače nisam mogla da se oslonim. Iskopala sam nekoliko parčića starih tkanina i pokušala da napravim cvetušnu šnalu koju sam prethodno videla u obližnjem butiku. Iseckala sam latice, obradila ih na plamenu sveće, nanizala na konac i zašila u cvet. Jedan. Drugi. Treći. Pa prišila na metalni patent. Tako je počelo, u letu 1994. Usledile su godine šivenja i putovanja po Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Makedoniji. Selila sam se od manifestacije do vašara, tražila osvetljena mesta na šetalištima primorskih gradova, prodavala na frižidrima od sladoleda i skrivala od inspekcije u Knez Mihajlovoj ulici. Krajem devedesetih počela sam da primam prve ponude za saradnju sa galerijama i studijima, i tako počela da širim mrežu saradnika u zemlji i širom bivše Jugoslavije.

Jela Stil, kako smo u međuvremenu nazvali našu zanatsku radionicu, postala je prepoznatljiva po jednostavnom, a lepom načinu izrade stolnjaka i drugih dekorativnih predmeta od jute. Nedavno smo prvi put poslali naše proizvode na tržište Ruske Federacije, a radimo na tome da oni stignu i do kupaca u Sloveniji, Mađarskoj i drugim obližnjim zemljama Evropske unije. Dobitnici smo više sertifikata Etnografskog muzeja, Ministarstva ekonomije i drugih državih tela za kvalitet i autentičnost naših prozvoda, koji čuvaju tradiciju starih zanata. Iako nismo suviše mlađi i dalje smo ispunjeni mladalačkom energijom koja nas pokreće i daje snagu da budemo još bolji.”

Ovako u rubrici “O nama” ma sajtu www.jelastil.net o sebi i 18-godišnjem radu radionice “Jela Stil” iz Užica, piše Dragica Jeličić, vitalna i šarmantna žena, koja ne samo što godinama druguje sa domaćom radinošću, već je i predsednik Udruženja starih zanata Srbije. Dragicu smo zatekli na tzv. Uskršnjoj ulici postavljenoj ispred novosadske Gradske kuće, koja je i organizator ove desetodnevne smotre starih zanata. Dragica se sa zadovoljstvom odazvala da da intervju za naš sajt.

-Radionicu „Jela Stil“ sam osnovala 1995. godine. Radionica je porodičnog tipa u koju su uključeni moj suprug Dragan, sin Marko (1984. Godište) i čerka Marija (1986. Godište). Oboje su završili su fakultete, ali oboje rade u radionici i pomažu još od malih nogu. Mi smo jedna prava mala porodična manufaktura.

Proizvodimo prvenstveno zavese, krpore, prostirke, stolnjake, kecelje i kućni tekstil, ali posebnim načinom, ručnom izradom, tako da to pripada porodici starih zanata. Plasiramo ove naše proizvode u sve gradove Srbije tako što posećujemo manifestacije na kojima možemo da ih prodajemo. Zadnjih godina je opalo interesovanje za kupovinu ovih proizvoda, ali sam opet zadovoljna s obzirom da je to naša domaća proizvodnja, naša dika, i što je najvažnije, ne plaćamo radnu snagu.

Recite nam nešto više o Udruženju starih zanata Srbije?

-Naše Udruženje okuplja prvenstveno zanatlige koji imaju registrovanje radnje i i neguju stare zanate, a pritom imaju i sertifikat Ministarstva privrede i Ministarstva ekonomije koji se zove „Otvorena zlatna šaka“. Udruženje broji 260 članova, s tim što taj broj varira, jer mnogi ne mogu da izdrže visoke dažbine, pa zatvaraju radnje. Imamo svoj sajt www.starizanatsrbije.com, na kome su predstavljeni svi članovi i ono čime se bavimo, gde izlažemo i druge korisne informacije. Svi oni koji vide nešto interesantno od proizvoda, mogu da to i kupe u našoj prodavnici u Nušićevoj broj 3 u Beogradu.

Ovde možete da pronađete sve one stvari koje su u davnim vremenima pravili, proizvodili, tkali, vezli, rezbarili, slikali, naši preci, naše bake i deke. U dućanu „Zdravo-Živo“ nalaze se proizvodi iz nekoliko nevladinih, neprofitabilnih, humanitarnih organizacija: Žena izbeglica, Samohranih majki, Lastavica, Mreža ženskih tekstilnih radionica, Zdravo da ste i drugih. Unutar dućana, poseban deo zauzimaju suveniri Turističke organizacije Beograda.

Svako od proizvođača distribuira svoje proizvode zainteresovanim prodavnicama i galerijama.

Šta je od starih zanata najtraženije?

-Najviše se prodaju grnčarski proizvodi, zatim tkanje, krpore i tkani odevni predmeti. Ljudi vole da kupuju svilene bombone i ratluk domaće proizvodnje, vezene i heklane stvari.

Užički kraj je poznat po pletiljama i njihovim rukotvorinama, vranjanski po drugom. Kako sačuvati autentičnost svakog proizvoda iz različitih krajeva Srbije?

-Teško je što se tiče starih zanata bilo šta preporučiti, jer teško opstaju u ovoj celokupnoj industrijalizaciji. Užice i zlatiborski kraj je poznat po prehrambenim proizvodima, pršuti i Pršutjadi koja se tradicionalno održava u Mačkatu. Za hranu se uvek mora naći para, a za prepoznatljive džempere iz Sirogojna kada nas nužda natera. No, sreća je da uvek ima nekih svečanih trenutaka, rođendana, svadbi i drugih prilika, kada ljudi kupuju ove naše proizvode za poklone ili za sopstveno uživanje.

Po vašem mišljenju ko bi trebao da podrži priču starih zanata?

-To treba da podrži država, što je Ministarstvo ekonomije i započelo prošle godine tako što nam je smanjilo poreze. Grad Užice nam, pak, obezbeđuje prostor po nižim cenama, međutim kako je teško nama iz manjih sredina, kada tamo nema posla, a samim tim ni para za kupovinu ovih naših proizvoda. Zato smo prinuđeni da putujemo sa manifestacije na manifestaciju, kao nomadi. Značilo bi nam da svako mesto, organizuje smotru starih zanata, kao što je to učinio Grad Novi Sad i omogućio nam da izlažemo uz minimalnu kotizaciju ili sada što je to ovde slučaj, besplatno. Nažalost, gde god da idemo jako su visoke kotizacije za mesto, a ni putni troškovi nisu mali, pa se većina malih zanatlja ne usuđuje da ide mnogo daleko od svog mesta. Tako da bi nama odgovaralo da imamo neke beneficije, popuste ili preko privrednih komora, turističkih organizacija ili komunalnih preduzeća u gradovima.

Da li ste se povezivali sa turističkim organizacijama?

-Jesmo, ali ne mogu mnogo da nam pomognu. Privredna komora nam izlazi u susret pa nam, recimo, za Sajam turizma dodele neki manji prostor, ali je to nedovoljno, jer ne možete da izložite sve što imate. Stari zanati su u lošijem položaju u odnosu na sve industrijske proizvode koji se masovno rade, jer se stari zanati, zbog ručne izrade, rade u manjim količinama. Osim toga, zanatlje su uglavnom stariji ljudi koji se ne mogu uklopiti u ove brze tokove života, pa su im svaki, pa i najmanji podstrek i podrška značajni u svakom smislu-naglasila je Dragica Jeličić.